

Nr 400.

Av herr **Hansson** i Rubbestad **m. fl.**, i anledning av *Kungl. Maj:ts förslag om inrättande av ett antal nya ordinarie ämneslärarbefattningar vid de allmänna läroverken.*

I årets statsverksproposition har Kungl. Maj:t under åttonde huvudtiteln, punkten 124, bland annat föreslagit riksdagen inrättande vid de allmänna läroverken av 294 ordinarie ämneslärarbefattningar, därav från och med den 1 juli 1935 7 lektorstjänster, 134 adjunktstjänster och 7 ämneslärarinnetjänster, från och med den 1 juli 1936 9 lektorstjänster, 123 adjunktstjänster och en ämneslärarinnetjänst samt från och med den 1 juli 1937 3 lektorstjänster, 9 adjunktstjänster och en ämneslärarinnetjänst.

Förslaget grundar sig på ett av särskilda inom ecklesiastikdepartementet tillkallade sakkunniga den 31 oktober 1934 avgivet betänkande angående de extra ordinarie lärarnas vid de allmänna läroverken anställningsförhållanden m. m.

I sitt över de sakkunnigas utredning och förslag avgivna yttrande har statskontoret bland annat anfört följande.

»Statskontoret vill till en början anmärka, att — på sätt de sakkunniga själva i olika sammanhang framhållit — den påtalade ökningen av extralärarkåren står i nära samband med läroverksorganisationens snabba tillväxt i omfång, särskilt under de senare åren. Denna tillväxt har medfört ett ständigt stegradt behov av lärarkrafter, såväl ordinarie som extra, och eftersom ökningen fortskridit snabbare än vid organisationens beslutande förutsågs, har antalet extralärare vuxit avsevärt och ökat relativt mera än antalet ordinarie lärare.

Ur befattningshavarnas synpunkt kan i stort sett denna utveckling knappast sägas hava varit ofördelaktig. Väl är det sant, att antalet extralärare nu är både absolut och relativt taget större än vid skolreformens genomförande. Men detta har, såsom av det anförda framgår, icke inträffat på grund av en reduktion av antalet ordinarie lärare, utan är en följd av den inträdda ökningen i arbetstillfällena, och för en person, som utbildat sig för lärarkallet, måste det dock anses som en fördel att erhålla befattning som extralärare framför att — såsom inom åtskilliga andra verksamhetsområden i stor utsträckning varit händelsen — helt eller delvis sakna sysselsättning.

Till jämförelse må ock pekats på förhållandena inom andra grenar av statsförvaltningen, såväl den civila som den militära, där genom de senare årens indragnings- och besparingsåtgärder förvaltningsapparaten i många fall tryckts samman eller åtminstone stannat i utvecklingen med påföljd att

utkomstmöjligheterna minskats och befordringsutsikterna mörknat för den obefordrade personalen. Otvivelaktigt skulle en närmare undersökning här giva vid handen, att vid åtskilliga av dessa förvaltningsgrenar proportionen mellan antalet ordinarie och icke-ordinarie befattningshavare är åtskilligt ogynnsammare och befordringsgången väsentligen långsammare än vad fallet är vid läroverken även efter den relativa försämring, som på senare år därstädes inträtt.

Statskontoret har ansett sig ej böra underlåta att fästa uppmärksamheten å nu angivna omständigheter, som synas ämbetsverket väl värda beaktande, när man bedömer befordringsförhållandena för extralärarna vid de allmänna läroverken.

Med det sagda vill statskontoret icke förneka, att det med den ökning, som lärjungeantalet vid våra läroverk undergått, ur skolarbetets synpunkt vore till fördel, om tillgång till ordinarie lärarkrafter i vidgad omfattning kunde beredas. I mån som det kan fastställas, att här är fråga om ett fortsatt konstant behov, har statskontoret icke heller något att i princip invända mot att nya ordinarie lärartjänster inrättas. Var gränsen i detta avseende bör sättas, är ämbetsverket självfallet ej i stånd att angiva. Men statskontoret har intryck av att de sakkunniga i sitt förslag snarare hållit sig i överkant än motsatsen, och ämbetsverket vill, under hänvisning till tidigare erfarenheter rörande svårigheten att verkställa hållbara beräkningar, när det gäller behovet av nya lärarkrafter vid seminarier samt folk- och småskolor, understryka angelägenheten av att organisationen vid de allmänna läroverken icke beslutas vidare än som är fullt försvarbart med hänsyn till sjunkande befolkningssiffror och andra omständigheter, vilka för närvarande icke kunna helt överblickas.

Enligt de sakkunnigas beräkningar skulle under de av dem angivna förutsättningarna ett förverkligande av förslaget komma att medföra en merutgift för statsverket av omkring 170 000 kronor årligen. Frågan är alltså av betydande ekonomisk räckvidd. Huruvida vid sådant förhållande densamma bör i föreslaget skick framföras till 1935 års riksdag, synes närmast vara ett statsfinansiellt spörsmål, vars besvarande lärer bliva beroende av det allmänna budgetläget och av den blivande avvägningen mellan olika anslagskrav, allt frågor som undandraga sig statskontorets omedelbara bedömande. Ämbetsverket föreställer sig emellertid, att, därest en ökning av antalet ordinarie lärare överhuvud taget anses böra nu beslutas, ökningen utan större olägenhet bör kunna genomföras efter hand och i väsentligt långsammare tempo än de sakkunniga tänkt sig.»

De skäl, som statskontoret anfört mot inrättandet av nya ordinarie lärartjänster vid de allmänna läroverken i den omfattning de sakkunniga föreslagit, synas vara bärkraftiga och övertygande. Då ämbetsverket framhåller, att en närmare undersökning otvivelaktigt skulle giva vid handen, att vid åtskilliga förvaltningsgrenar proportionen mellan antalet ordinarie och icke-

ordinarie befattningshavare är åtskilligt ogynnsammare ur de icke-ordinarie befattningshavarnas synpunkt än vad fallet är vid läroverken, berör ämbetsverket ett spörsmål av betydande räckvidd, nämligen frågan om icke-ordinariesystemets förekomst och omfattning. Behovet av åtgärder i syfte att begränsa de icke-ordinarie befattningshavarnas antal bör emellertid upptagas till prövning för statsförvaltningen i sin helhet och icke för varje förvaltningsgren för sig. Ämbetsverket har vidare framhållit, att, därest en ökning av antalet ordinarie lärare vid de allmänna läroverken över huvud taget anses böra nu beslutas, ökningen utan större olägenhet bör kunna genomföras efter hand och i väsentligt långsammare tempo än de sakkunniga tänkt sig. Det vill synas oss, att extralärarnas önskemål att efter en icke alltför lång icke ordinarie anställningstid erhålla ordinarie befattning skulle bli tillräckligt tillgodosett genom inrättande av ett mindre antal ordinarie ämneslärarbefattningar än i propositionen föreslagits, exempelvis hälften.

På grund av vad sålunda anförts föreslå vi,

att riksdagen, med ändring av Kungl. Maj:ts förslag under åttonde huvudtiteln, punkt 124, måtte besluta inrättandet av högst 150 ordinarie ämneslärarbefattningar under budgetåren 1935/1938.

Stockholm den 23 januari 1935.

Axel Hansson,
Rubbestad.

Gustav Johanson,
Hallagården.

Otto Niklasson.

Osc. Werner,
Höjen.

